Posudek na bakalářskou práci Elišky Mollové

"The Magic of the Unreliable First-Person Narrator in Selected British Novels of the Second Half of the 20th century"

Jako cíl své bakalářské práce si Eliška Mollová v úvodu klade zkoumání ich-formy vyprávění ve vybraných britských románech druhé poloviny 20.století, konkrétně *A Clockwork Orange* (1962), *The Wasp Factory* (1984), *An Artist of the Floating World* (1986) a zejména zapojení specifické techniky tzv. "nespolehlivého vypravěče". Bakalářská práce je pokusem zkoumat jak autoři Anthony Burgess, Iain Banks a Kazuo Ishiguro přistupují k tomuto fenoménu a jaký má dopad na čtenáře. Autorka v úvodu objasňuje svůj výběr literatury, který přičítá významu děl, a svou fascinaci vypravěčskou technikou "nespolehlivého vypravěče". Dále nastiňuje i přibližnou formu zamýšlené analýzy a interpretace: chce se soustředit zejména na podrobné studium dialogů, dále je zdůrazněna taktéž nezbytnost koncentrace na lingvistické vlastnosti a zejména stylistický výběr výrazových prostředků.

Poměr mezi částí praktickou a teoretickou je značně nevyrovnaný, praktická část svým rozsahem téměř třikrát překračuje rozsah části teoretické, která v až překvapivé stručnosti a absencí odborné terminologie pojednává o ich-formě vyprávění, nespolehlivém vypravěči a představuje už i případové studie pojednané v praktické části bakalářské práce. Přístup Elišky Mollové ke studované problematice je značně pocitový a osobní, což demonstruje zapojením různých poměrně přiléhavě zvolených citací z beletrie, která ostatně převládá i v seznamu použité literatury. Kapitola věnovaná přímo "nespolehlivému vypravěči", která zpracovává teoreticky náročné a zásadní téma, je pojata, stejně jako kapitola zpracovávající vyprávění v ich formě, pocitově a naráží na základní otázku, která zůstává v průběhu práce nezodpovězena. Jak odlišit spolehlivého a nespolehlivého vypravěče? Autorka považuje za směrodatné, zda-li mu můžeme "důvěřovat" (str.2). Jakým způsobem s takovým tvrzením nakládat? Teoretická část pak představuje i tři případové studie, které zakládají část praktickou, jedná se však spíš o praktickou analýzu než představení děl v kontextu tvorby autorů a rovněž v kontextu britské literatury 20.století, která by v této části práce přicházela v úvahu. Praktická část se sestává ze tří částí věnovaných jednotlivým postavám tzv. "nespolehlivých vypravěčů". V případě Franka, hlavní postavy a vypravěče *The Wasp Factory,* se jedná o studii postavy a její psychologický portrét, spíš než o studii působení a

mechanismů specifické vypravěčské techniky. Za nejzdařilejší části práce lze považovat zejména oddíl věnovaný studii techniky vyprávění Alexe, vypravěče a hlavní postavy Burgessova *A Clockwork Orange*. Za povedenou lze označit i analýzu vypravěčského postupu použitého v Ishigurově *An Artist of the Floating World*, kde autorka trefně uvádí: "Ishiguro's unreliable narrators do not intend to lie, they deceive themselves as well as the readers. "(str.21) Dalo by se toto zobecnit a aplikovat na více diskutovaných děl?

V závěru bakalářské práce Eliška Mollová potvrzuje premisu stanovenou v počátku a to že věk vypravěčů významně ovlivňuje celkové vyznění díla. Dále konstatuje naplnění dvou dalších premis - při studiu románů, které zahrnují tzv. "nespolehlivého vypravěče" je nezbytné zohlednit lingvistické hledisko a zejména stylistiku - výběr výrazových prostředků a dále nutnost pečlivého zkoumání dialogů, jejichž záznam velice často poukazuje na nepravdy a polopravdy prezentované vypravěčem coby pravdy. Otázkou, která by na tomto místě měla zaznít je, zdali není i zaznamenání dialogů dílem onoho "nespolehlivého vypravěče"? Díky součinnosti všech premis autorka bakalářské práce dochází k obecně ochotně přijímanému závěru - při analýze literárního díla je nezbytně nutné zohlednit i jazyk.

Bakalářská práce Elišky Mollové poměrně těžko naplňuje po stránce jazykové a stylistické požadavky kladené na tento typ akademické práce, zejména vzhledem k téměř úplné absenci odborné terminologie, relativní jednoduchosti vyjadřování: "normal people" "normal interest" (str. 29) a rovněž častému zapojení frázových sloves. Autorka se vyjadřuje lehce a obratně, místy svá tvrzení ilustruje trefně zvolenými ukázkami primární literatury, nicméně vyjádření typu "*An Artist of the Floating World* is different since it takes time for the reader to get drawn in and understand what Ishiguro is trying to do, but the book has the ability to manipulate the reader." (str.28)potvrzují, že úroveň obsažených teoretických poznatků neodpovídá plně nárokům kladeným na bakalářskou práci. Ta je jistě upřímným a zapáleným pokusem o interpretaci ochuzeným ovšem téměř kompletně o zapojení poznatků získaných ze sekundární literatury. Autorka se úspěšně, obratně a dlouhodobě vyhýbá složitějším a komplikovanějším teoretickým konceptům, ke kterým zvolená tematika přímo vybízí. Věnovat kapitolu konceptu "nespolehlivému vypravěče", aniž by autorka zmínila postmoderní, poststrukturalistické, dekonstruktivistické teorie či koncept historiografie je až stěží pochopitelné.

Při obhajobě se Eliška Mollová zaměří na následující otázky:

1) Autorka v abstraktu své práce tvrdí, že se bude zabývat dílem *The Remains of the Day* od Kazua Ishigura a následně se v práci soustředí na analýzu jiného jeho díla *An Artist of the Floating World*, bylo by možné abstrakt opravit?

2) Autorka analyzovaná díla řadí dle mentálního věku protagonistů a v úvodu své práce konstatuje, že s věkem stoupá i potřeba přibarvování reality, mladší vypravěč bude mít tendenci svůj život popisovat tak jak je, zatímco starší bude opakovaně sklouzávat ke vzdáleným výjevům svého života. Čím by toto své konstatování vzhledem k celkovému pojetí "nespolehlivého vypravěče" autorka podpořila?

3) Jak by autorka interpretovala titul své bakalářské práce "The Magic of the Unreliable First-Person Narrator in Selected British Novels of the Second Half of the 20th century" v souvislosti s celkovým vyzněním své práce? V čem spatřuje ono nadnesené " kouzlo "?

4) Autorka práce opakovaně tvrdí, že manipulace se čtenářem a jeho myšlením je typické zejména pro tzv. "nespolehlivé vypravěče", mohla by toto tvrzení nějakým způsobem porovnat s ostatními způsoby vypravěčských technik a jejich mírou manipulace?

5) Autorka práce poukazuje na až automatické odhalení "nespolehlivého vypravěče" ze strany čtenáře, je tomu skutečně vždy tak?

6) Z jakého důvodu se autorka ve své práci soustřeďuje pouze na mužské vypravěče a mohla by nějakým způsobem podpořit své tvrzení, že se jedná o "unusual fictional characters"?

7) Autorka opakovaně poukazuje na důležitost lingvistického přístupu k literárním dílům, velkou část své bakalářské práce opírá o tvrzení, že lingvistické a zejména stylistické hledisko hodně vypovídá o ne/spolehlivosti vypravěčů. Opírá v tomto bodě své tvrzení o existenci nějakého teoretického rámce?

8) Autorka ve své bakalářské práci opakovaně poukazuje na své zjištění, že vyprávění v první osobě poskytuje "jen malý prostor objektivnímu úhlu pohledu" (str.30) Jak by objasnila toto tvrzení vzhledem k celkovému vyznění své práce? Autorka tvrdí, že čtenář ovlivněný názorem vypravěče si není schopen plně uvědomit rozsah implikací vyplývajících ze zvoleného typu vyprávění. Jenže nedokazuje autorka celou svou bakalářskou prací, že je tomu právě naopak a že vyprávění v první osobě poskytuje naopak větší prostor k analýze, porovnávání, vlastní interpretaci, ne/souhlasu čtenáře s vypravěčem?

9) Mohla by autorka bakalářské práce objasnit větu : "This means that the linguistic point of view does not get much attention, which is a shame because the linguistic side of the novel has great potential but is rarely properly analysed, and it deprives the reader of the joy of discovering hidden information in another, less conventional way." (str.6)

10) V kapitolách věnovaných *The Wasp Factory* od Iaina Bankse autorka konstatuje, že se autor prostřednictvím vypravěče pokouší vzbudit ve čtenářích lítost (str.9) a zároveň je z pozice čtenáře schopna popsat sadistické chování hlavního hrdiny. Ukazuje toto skutečně

k manipulaci, nebo spíš k hlouběji obsaženým implikacím, které vycházejí z podstaty románu jako takového?

11) Je si autorka skutečně jista svým tvrzením "Alex takes the reader through his journey and describes each and every one of his crimes in a manner designed to elicit a certain degreee of understanding and sympathy from the reader" (str.14) a tedy tím, že Alex popisuje své zločiny s ohledem na soucit čtenáře? Skutečně ho hledá?

12) Mohla by autorka objasnit své chápání (či teoretický rámec, ze kterého vycházela při koncepci) "anti-hero"? Pokud se hlavní hrdina Burgessova *A Clockwork Orange* snaží dle autorky získat sympatie a pochopení čtenářů, stejně jako hlavní hrdina *The Wasp Factory*, jedná se opravdu o "anti-hero"?

Z výše uvedených důvodů práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení **dobře až velmi dobře** s výslednou známkou závislou na průběhu obhajoby.

V Praze 4.7. 2014

.....

PhDr. Tereza Topolovská

oponent práce